

Sağlık

Sınıflamaları

Dr.Öęr.Üyesi Serpil Aydın

Giriş

- Sağlık hizmetlerinde daha etkili ve kaliteli sağlık hizmeti sunmak ve kaynak kullanımının verimliliğini arttırabilmek için sınıflandırma sistemlerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Başlangıçta ortak dil oluşturmak amacıyla ortaya çıkan sınıflandırma sistemleri zaman içerisinde gelişim göstererek maliyet ve kaynak kullanımı alanlarında da kullanılır hâle gelmiştir. Sağlık kurumlarında kodlamaların doğru ve eksiksiz şekilde yapılabilmesi için tıbbi sekreterler, hekimler ve hastane yöneticileri başta olmak üzere tüm sağlık çalışanlarına büyük görev düşmektedir.

Sınıflandırma ve Tarihçesi

Sağlık yönetimi işlevinin yerine getirilmesinde kullanılacak Bilgi Sistemlerinin önemli bir bölümünü Hastane Bilgi Sistemleri ve Hastalık ve Ölüm İstatistikleri oluşturmaktadır.

Sağlık alanında en yaygın kullanılan sınıflandırma sistemi ICD'dir.

ICD'nin (International Classification of Disease/ Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması); tam şekli 'Hastalıkların ve Sağlıkla ilgili Sorunların İstatistiksel Sınıflaması'dır.

- ICD, birbirine benzer hastalık veya durumları bir araya getirerek taşıdıkları öneme göre sınıflandırır. Burada istatistiksel bir sınıflandırma söz konusudur. ICD; hasta takibi, hasta kayıt ve arşivlerinin düzenli tutulması ve ihtiyaç duyulduğunda bunlara erişimin sağlanması, kaynak yönetimi, istatistik çalışmaları ve uluslararası düzeyde sağlıkla ilgili uygulamalarda ortak dil oluşturulmasına olanak sağlar. Öte yandan hastalık ve ölüm kodlamalarında getirdiği uluslararası kural ve hatırlatmalarla hastalık tanısının yazılması veya ölüm nedeninin belirtilmesinde kayıtların mümkün olduğu kadar doğru tutulması konusunda katkı da bulunur. Çok sayıda hastalığın teker teker incelenmesi ve verilerin istatistiksel olarak sunulması olanaksız olduğundan çalışmaları kolaylaştırmak için kullanılan ICD sınıflandırmaların standart şekilde gerçekleştirilmesini sağlar.

- ICD, hastalık verilerinin kullanıcı tarafından kolayca değerlendirilip incelenebildiği bir formda sunulmasına gereksinimin duyar. O halde, kullanışlı ve anlaşılır bir bilgi elde edebilmek için hastalıkların sistemli ve anlamlı bir şekilde düzenlenmesi gereklidir.

ICD,

1. etioloji (hastalıkların nedeni),
2. topografi (etkilenen vücut yeri)

gibi kökenli sınıflandırma ile araştırmalar, hasta kayıtları ve yönetim için gereksinim duyulan uzlaşma noktalarının sağlandığı bir sınıflanmadır.

Sınıflandırmanın tarihçesine bakıldığında kayıt tutumuyla ilgili ilk uygulama 1629'da London Bills of Mortality olarak gerçekleştirilmiştir.

Ölüm nedenleri olarak ilk liste Uluslararası İstatistik Enstitüsü (ISI/International Statistical Institute) 1893 yılında Chicago'da yapılan toplantısında sunulmuştur. 1900 yılında kabul edilen bu liste 1938'deki 50. Baskısına kadar ISI'nın denetiminde düzenli olarak gözden geçirildi. Daha sonraları bu kod listesi ölüm istatistikleri olarak kullanıldı.

1946'da Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ/WHO) konferansında ölüm ve hastalık nedenlerinin kodlanma ve listelenmesi, bunların uygulanması ve yaygın şekilde kullanılması, DSÖ'nün sorumluluk alanına girdi.

- Ölüm nedenleri ve hastalık listesinin 6. revizyonu için 1948'de Paris'te bir kongre yapıldı. Bu konferansta, istatistiksel sağlık programları için ulusal komitelerin kurulması istendi.
- 1955'te Paris'te 7. revizyon, 1965 yılında Genova'da 8. revizyon, 9. revizyon yapılmıştır. 9. revizyonda neoplazm sınıflandırılması için özel bir dört haneli kod kategorisi eklenmiştir. Opsiyonel sınıflandırmalara hastalıkların etiyolojik klasik kodlarının yanına ek kod girişleri de sağlanmıştır. Zihinsel hastalıklar bölümü yaygınlaştırılmıştır. Kliniksel kullanıma dönük versiyon hâle getirilmiştir.

1990 yılında WHO'nun Dünya Sağlık Şurasında 10. revizyon görüşülmüştür.

ICD-10'nun "core" sınıflandırılması, uluslararası raporlama için kodlanması zorunlu olan üç karakterli kodudur. 4 ve 5 hanelik alt kodlar tavsiye edilerek ICD'nin integral kısmı düzenlenmiştir.

ICD'nin tarihsel gelişim süreci içinde:

- Yapı ve içeriğinde önceleri sadece ölüm nedenlerini kapsayan sınıflamaya hastalık nedenleri de dahil edilmiştir.
- Ölümlerin asıl nedenlerini seçmede uluslararası kurallar getirilmiştir.
- Hayati istatistikler ve sağlık istatistikleri alanında uluslararası iş birliğinin sağlanması gibi önemli değişiklikler olmuştur.

Sınıflandırma Sistemleri

Uluslararası Temel Sağlık Hizmetleri

Sınıflandırması (ICPC)

- Dünya Ulusal Akademiler ve Pratisyenler Birliği birinci basamak sağlık hizmetleri için yeni bir sınıflandırma sisteminin geliştirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Kod sayısı daha küçük olan bu sınıflandırma sistemi; sadece teşhisleri kodlamak için kullanılmaz, ayrıca; tedavi, terapi, laboratuvar testleri için de kodlar içerir. ICPC, iki eksenli bir yapıya sahiptir. Birincisi vücut sistemleridir ve harf ile kodlanır. Diğeri ise bileşenler adıyla iki basamakta kodlanır.

Ör:

R81----- Pnömoni (R: Solunum; 81: Tanısal Bileşen)

H01-----Kulak Ağrısı (H: Kulak; 01: Tanısal Bileşen)

DSM Zihinsel Rahatsızlıklar için Tanısal ve İstatistiksel Rehber

DSM mental bozuklukların sınıflandırma sistemi, Amerikan Psikiyatri Bilriği tarafından ilk kez 1952'de yayınlanmış uzman bir koddur. DSM-II'nin gelişiminde ICD-8'e dayanak oluşturuldu. DSM I ve DSM II'nin arasındaki farklar en aza indirgenerek, ICD-10'nun gelişimi ile koordineli olarak DSM-IV geliştirilmiştir. DSM IV tanımlayıcı bir sistemdir ve bozuklukların sebeplerinden bağımsız bir şekilde görünümelerini tanımlar. Tanının konulabilmesi için belirtilerin listesinin sunar. Bu sistem, klinik, eğitim ve araştırma ortamlarında kullanılmak üzere oluşturulmuş bir sınıflandırma sistemidir. Sistem 5 eksenden oluşur:

1. Klinik bozukluklar
2. Kişilik bozuklukları
3. Mental bozukluğa ek olarak bulunan tıbbi durumlar ve fiziksel bozukluklar
4. Mental bozukluğun gelişimine katkı sağlayan psiko-sosyal ve çevresel sorunlar
5. Hastanın iş-sosyal-psikolojik işlevselliğinin 100 üzerinden değerlendirilmesi

SNOMED (Systematized Nomenclature of Human and Veterinary Medicine) bir hastalığın birçok durumunun kodlanmasına izin verir. İlk kez 1975'te yayınlanmıştır. Şu anki versiyonun adı SNOMED International'dır ve 11 eksene sahiptir.

Örneğin hastalık kodu D-13510 olan bir teşhis (Pneumoccal pnumonia) aşağıdakilerin kombinasyonu ile eşdeğerdir:

T- 28000 (Topografi: Akciğer)

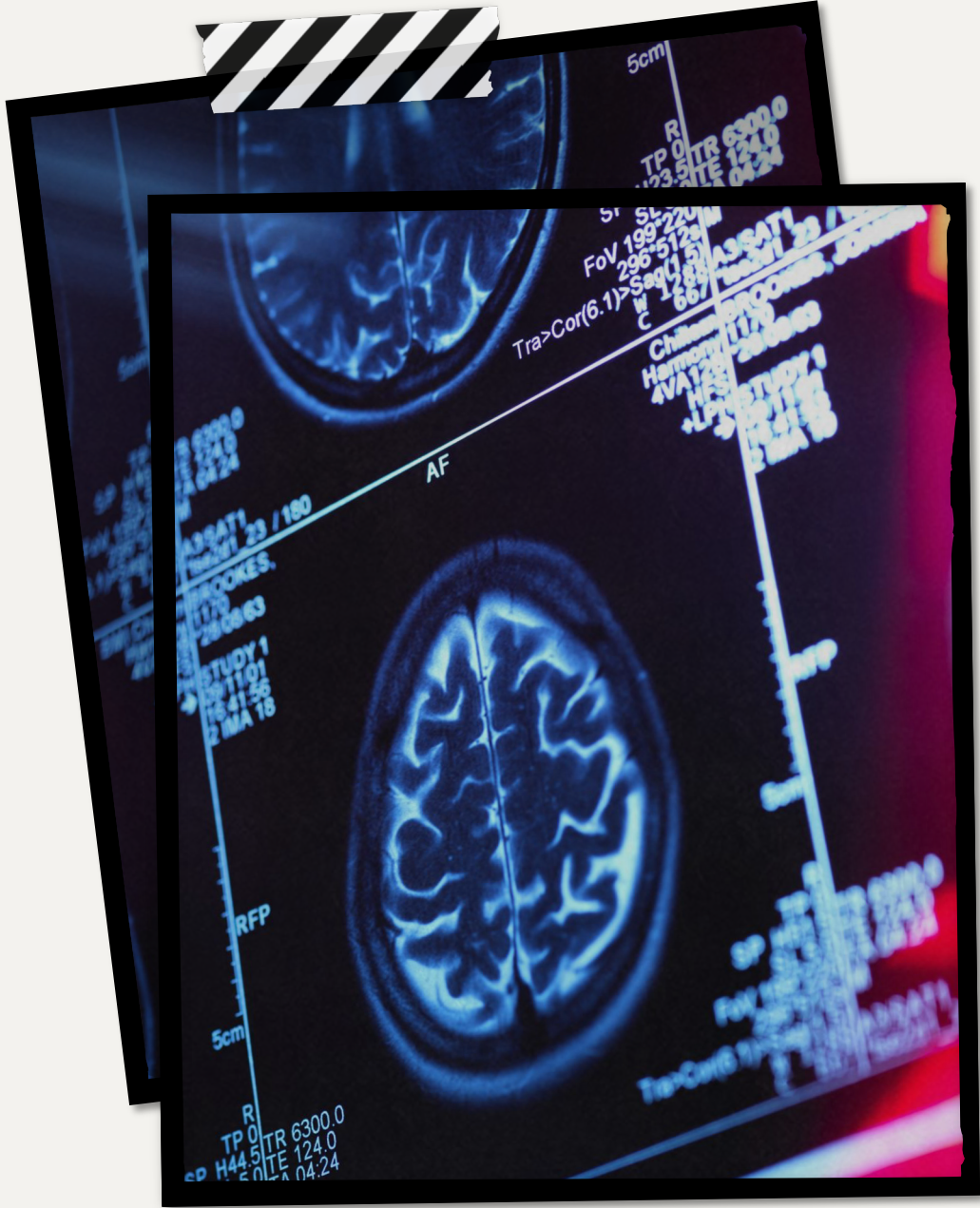
M- 40000 (Morfoloji: Şişlik, kızarıklık)

L- 25116 (Canlı organizma: Streptococcus pneumoniae)

SNOMED Tıp ve Veteriner

Hekimlikte Sistemik Terminoloji

ICD-0 (Onkoloji)

Dünya Sağlık Örgütü 1976 yılında ICD-9'un malign neoplaziler kısmına dayalı olarak ICD-0'yu yayınladı. ICD-0 kanser kayıtlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

ICD Sistemleri

Dünya Sağlık Örgütü bu sistemin;

- 1955 yılında yedinci (ICD - 7)
- 1967 yılında sekizinci (ICD - 8)
- 1975 yılında dokuzuncu ve (ICD - 9)
- 1992 yılında onuncu yenilenmesini hazırlayarak yayımlamıştır (ICD -10). ICD-10 üç ciltten oluşmaktadır.

Meslek

Sınıflamaları

ISCO - 08

Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması (ISCO-08), istatistiki nüfus sayımları ve araştırmalar ile idari kayıtlardan elde edilen meslek bilgilerinin sınıflandırılması ve toplulaştırılması için bir sistem sağlamaktadır. Yerini almış olduğu Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması 1988'in (ISCO-88) bir revizyonudur.

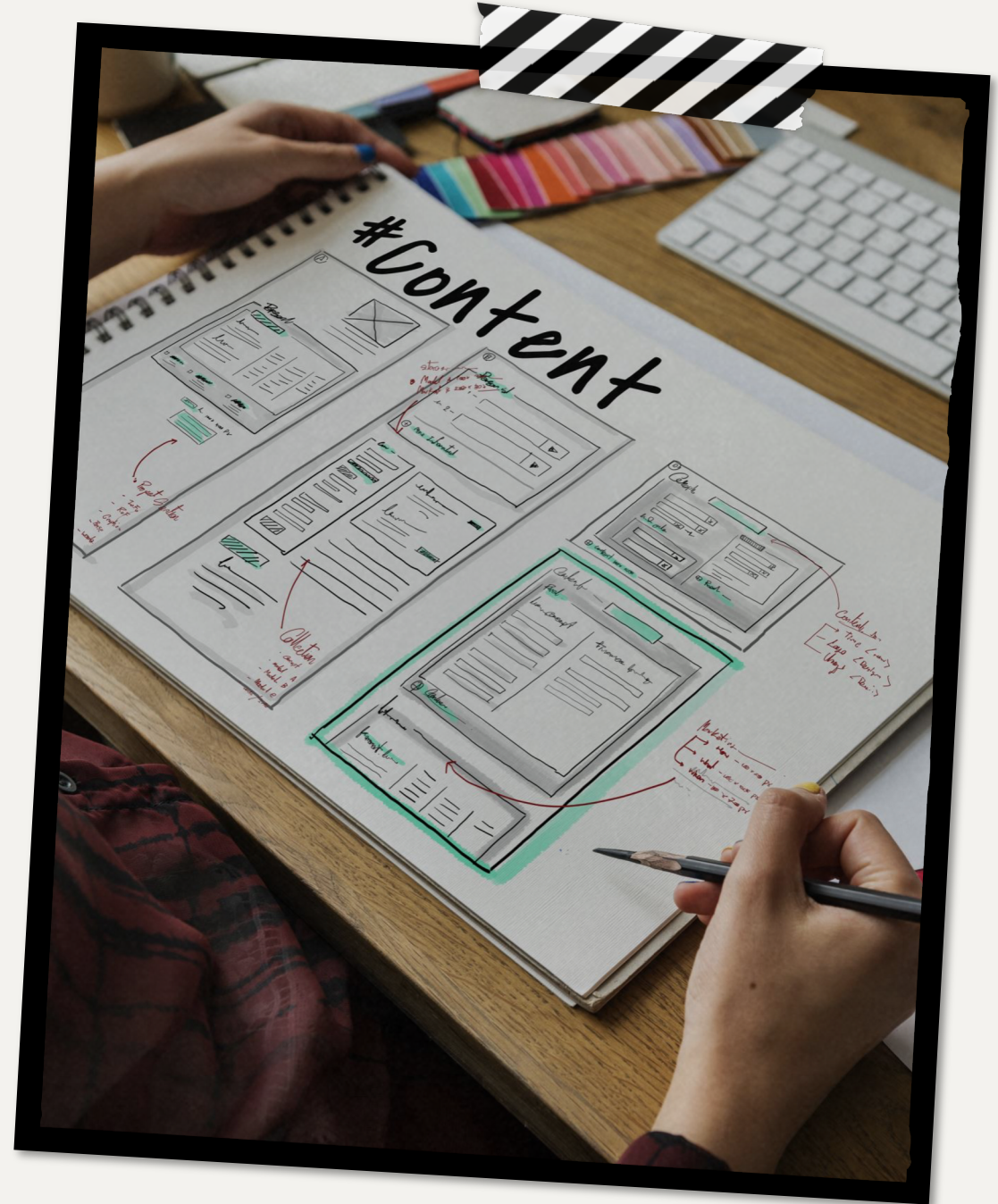
İş: 'işveren veya kendi hesabına çalışanlar dahil olmak üzere, bir kişi tarafından gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi beklenen görev ve sorumluluklar kümesidir.'

Meslek: bir işte gerçekleştirilen çalışmanın türüne refere etmektedir. Meslek kavramı, yüksek seviyede benzerlikle 'ana görev ve sorumlulukları karakterize edilen işler seti' olarak tanımlanmaktadır.

Bir kişi, bir meslekle, şu anda sahip olduğu ana işi, ikinci bir iş, gelecekteki bir iş veya daha önce sahip olunan bir iş vasıtasıyla ilişkilendirilebilir.

Beceri, belli bir işin görev ve sorumluluklarını yerine getirebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. ISCO-08'in amaçları için, meslekleri gruplara göre düzenlemede becerinin iki boyutu kullanılmaktadır. Bunlar beceri seviyesi ve beceri uzmanlaşmasıdır.

ISCO-08 'in ana gruplarının beceri seviyeleri ile eşleştirilmesi

1 – Yöneticiler	3 + 4
2 – Profesyonel meslek mensupları	4
3 - Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	3
4 – Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	
5 – Hizmet ve satış elemanları	
6 – Nitelikli tarım,ormancılık ve su ürünleri çalışanları	2
7 – Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	
8 – Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	
9 – Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	1

ISCO-08 Beceri Seviyesi	ISCED-97 grupları
4	6 - Yükseköğretimin ikinci aşaması (ileri araştırma yeterliliğine imkan sağlayan) 5a - Yükseköğretimin birinci aşaması, 1. derece (orta süreli)
3	5b – Yükseköğretimin birinci aşaması (kısa veya orta süreli)
2	4 – Ortaöğretim sonrası, yükseköğretim derecesinde olmayan eğitim 3 - Üst düzey ortaöğretim eğitimi 2 – Alt düzey ortaöğretim eğitimi
1	1 – İlköğretim düzeyi eğitim

**ISCO-08'in dört
beceri seviyesi ile
ISCED-97'nin eğitim
seviyelerinin
eşleştirilmesi**

Beceri seviyesi, bir meslekte gerçekleştirilen görev ve sorumlulukların karmaşıklığı ve çeşitliliğinin bir fonksiyonu olarak tanımlanmaktadır. Beceri seviyesi, aşağıdakilerden bir veya birden fazlasını göz önüne alarak işlevsel olarak ölçülmektedir:

- Her ISCO-08 beceri seviyesi için tanımlanmış karakteristik görev ve sorumluluklarla ilgili bir meslekte gerçekleştirilen çalışmanın yapısı;
- Kapsanan görev ve sorumlulukların yetkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması'na (ISCED-97) (UNESCO, 1997) göre tanımlanmış resmi eğitimin seviyesi; ve
- Bu görev ve sorumlulukların yetkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için ilgili bir meslekteki gerekli resmi olmayan işte eğitim ve/ya önceki tecrübelerin miktarı.

- ISCO-08, dünyadaki tüm mesleklerin 436 birim grupta sınıflandırılacağı dört düzeyli hiyerarşik yapıyla bir sınıflamadır. Bu 436 birim grup, sınıflama yapısının en detaylı seviyesini oluşturmaktadır ve beceri seviyesi ve beceri uzmanlaşması kavramları açısından benzerlik temel alınarak 130 gruba, 43 alt-ana gruba ve 10 ana grupta toplulaştırılabilir. Bu, göreceli detaylandırılmış uluslararası karşılaştırılabilir veriler ile toplulaştırmanın en üst düzeyindeki sadece 10 grup için özet bilginin üretilmesine izin vermektedir.

- Sınıflamadaki her grup, bir başlık ve kod numarasından oluşmaktadır ve grubun kapsamını açıklayan bir tanımla ilişkilidir. Tanımlar, ayrıca grupta kapsanan mesleklerde gerçekleştirilen ana görevleri ve sorumlulukları özetlemektedir ve kapsanan meslek gruplarının bir listesini veya birim grup durumunda, kapsanan mesleklerin örneklerini sağlamaktadır.

ISCO'nun Ana Amaçları

Mesleklerle ilgili istatistikî ve idari bilginin uluslararası raporlanması, karşılaştırılması ve değişimi için çağdaş ve ilgili bir temel;

Ulusal ve bölgesel meslek sınıflamalarının geliştirilmesi için kullanışlı bir model;

Kendi ulusal sınıflamalarını geliştirmeyen ülkeler için doğrudan kullanılacak bir sistem.

ISCO, istatistikçilere uluslararası karşılaştırılabilir meslek verisi haline getirecekleri bir çerçeve sağlayarak ve uluslararası meslek verisinin uluslararası göç veya işe yerleştirme gibi özel karar alma ve eylem odaklı faaliyetler ile araştırmalar için kullanışlı olabilecek bir formda üretilmesine izin vererek mesleklerle ilgili uluslararası iletişimi kolaylaştırmayı hedeflemektedir.

Bir ülkenin kendi meslek sınıflamasının hem ulusal işgücü piyasasının yapısını hem de ulusal amaçlarla ilgili bilgi ihtiyaçlarını tam olarak yansıtması gerektiğinden ISCO-08'in bir model olarak mevcut ulusal meslek sınıflamasının yerini almasının amaçlanmadığının da belirtilmesi gerekir. Bununla birlikte, kavram ve yapı olarak ISCO-08 ile aynı düzende meslek sınıflamalarına sahip olan ülkelerin de, kendi meslek istatistiklerini uluslararası karşılaştırılabilir hale getirmek için gerekli işlemleri geliştirmelerine kolaylık sağlayacaktır.

Meslek sınıflamaları, ulusal bağlamda nüfus sayımları, işgücü araştırmaları ve diğer hanehalkı araştırmaları, işveren araştırmaları ve diğer kaynaklar gibi kaynaklardan istatistiklerin toplanması ve dağıtımı için kullanılmaktadır. Açık işlerle iş arayanların eşleştirilmesi, eğitim planlaması, iş kazalarının raporlanması, işçilerin tazminatlarının idaresi ve istihdamla ilgili göçün yönetimi gibi faaliyetlerde hükümetler ve kurumlar tarafından da kullanılmaktadır.

